

AGNETA REHNVALL:

Åkerfällan

Vad skall vi värma oss med när kärnkraften stängs av? Varje energikälla är som bekant behäftad med åtminstone något svårt fel. Kärnkraften väcker oro och hotar kommande generationer och avvecklingen ligger därför fast och är oåterkallelig i en utsträckning som för tankarna till naturlagar.

Olof Bolin, Ewa Rabinowicz, Niels von Zweigbergk: **Åkerfällan – Energiskog ingen lösning**. SNS förlag 1988

Koleldning sprider svaveldioxid och tungmetaller. Olja är dyrt och politiskt osäkert och sprider också orenheter över nejden.

Lika illa är det med allt annat man hittar på – om inte annat frigörs koldioxid när det eldas.

I detta läge har energiskog förts fram som ett alternativ. Det handlar om väldiga odlingar av snabbväxande träd – sälj, pil och poppel – som kan skördas av specialjordmaskiner efter bara tre-fyra år.

Idén verkar utmärkt på flera sätt. Energiskogen borde kunna växa på mark som inte behövs för spannmålsproduktion, den borde inte ge något nettotillskott av koldioxid till atmosfären (eftersom växterna binder just så mycket koldioxid som de avger när de eldas upp) och den borde innebära en alternativ gröda för bonden som idag är hårt pressad av omöjligheten att sälja spannmål på världsmarknaden utan hjälp av väldiga subventioner.

Försök med energiskog har gjorts – och visst växer pilarna och popplarna. Men nu har hela idén ändå slagits i spillror av en studie utförd av Olof Bolin, Ewa Rabinowicz och Niels von Zweigbergk för Studieförbundet Näringsliv och Samhälle.

Utredarna konstaterar rakt på sak att energiskog är en ekonomisk omöjlighet och att det vore bättre att elda upp spannmål, en gröda som man i alla fall har erfarenhet av.

En av grundidéerna med energiskogen är att den skall tjäna som alternativ gröda för bönderna som idag sägs ha för mycket åkermark och som därför inte kan bli av med sina produkter, vilket leder till ett överskott av spannmål.

Men det är fel, menar utredarna, för det är inte mark det finns för mycket av. Marken är ju bara en av de resurser som behövs för att kunna producera spannmål – handelsgödsel, t ex, är en annan. I själva verket är åkermarken den billigaste av resurserna och därför den sista som man skall dra in på.

Det är just detta som är "åkerfällan". Det finns ingen överskottsåker – det finns bara fel pris på spannmål.

Jordbrukets problem är alltså att man kan producera för dyrt och grundfelet med jordbrukspolitikerna är att den ger felaktiga signaler till bönderna. Lantbrukarna stimuleras att producera så mycket som möjligt per hektar i stället för att försöka få fram så billiga produkter som möjligt.

Utredarnas kalkyler visar med all önskvärd tydlighet att energiskog inte är någon räddning för bonden – och inte heller för ett energihungrigt Sverige. Att den förbättrar miljön kan vi också glömma – något öppet landskap blir det inte av fem meter höga ogenomträngliga poppelsnår. Problemet med kväveläckage från åkrarna påverkas heller inte eftersom även energiskog behöver kvävegödning för att växa.

Åkerfällan är en debattskrift med

mycket sakligt innehåll. I en ganska aggressiv ton varnar den oss för att låta de särintressen och läsningar som lett till

jordbrukets idag så besvärliga situation sprida sig även till energisektorn. För den är tillräckligt illa utsatt ändå.

TYRGILS SAXLUND:

Bergets skugga

Den finlandssvenska kulturens betydelse kan inte överskattas. Flera av vårt svenska språks främsta författare har till exempel varit finlandssvenska. För den som i likhet med mig själv fötts upp med Runebergs "Fänrik Ståls sägner" har den store diktarens värld av hjältar från det förlorade kriget 1808–09 blivit en del av ens innersta föreställningar. Men Runeberg har – som bekant – av en senare eftervärld befunnits vara en krigsdyrkare, som glorifierar kriget och dess människor. För min del måste jag erkänna att dessa beskyllningar aldrig lyckats minska min fascination inför Runebergs hjältar.

Benedict Zilliacus: **Bergets skugga**. Söderström 1988

Utgångspunkten för dessa reflexioner kring Runeberg gav mig Benedict Zilliacus minnesbok "Bergets skugga". Visserligen nämns överhuvudtaget inte Runeberg i boken – däremot hans sentida efterföljare Väinö Linna. Jag är väl inte heller helt övertygad om att Zilliacus ens skulle uppskatta tankesprånget. Han tillhörde en generation finlandssvenskar som tragglade Runeberg till övermått i

skolan. Men ett annat förlorat krig mot Ryssland utgör ett genomgående tema i hans bok. Det är naturligtvis vinterkriget 1939–40 och det så kallade fortsättningskriget 1941–43.

Zilliacus var under krigsåren officer i finska armén och undkom med ett nödropp levande. När han 24 år gammal kom ur kriget hade han erfarenheter, som han liksom många andra ur hans generation fortfarande bär med sig. Det har präglat dem och Zilliacus reser dem nu ett äreminne. Kriget har beskrivits ur alla tänkbara aspekter. Man har i Finland (och Sverige) kritiserat de finska politiker, som förde Finland in i fortsättningskriget på det nazistiska Tysklands sida. Zilliacus aktar sig visligen för att ge sig in i denna debatt. Han skildrar den enskilde frontsoldatens upplevelser. Krigets vardag om man så vill.

Men han är också djärv: han hävdar bestämt sedan han svept undan alla invändningar, att de finska soldaternas kamp i båda krigen räddade Finlands självständighet. I Hufvudstadsbladet har jag läst en recensent som tar avstånd från Zilliacus slutsatser. Men det är lätt att vara efterklok, menar Zilliacus. Man måste försvara sig i den situation man befann sig.